

Рекламний текст продовжує привертати увагу лінгвістів. Це пов'язано із розповсюдженістю рекламних текстів та їх багатогранністю. Рекламний текст є абсолютно унікальним об'єктом дослідження, при вивченні якого слід враховувати не тільки лінгвістичні особливості, а прагматичну спрямованість тексту, культурні, етнічні, психологічні аспекти цього явища. Ось чому вивчення специфіки рекламних текстів буде продовжуватися як із теоретичних міркувань, так і з метою більш якісної підготовки перекладачів-практиків.

Джерела та література

1. Goddard A. The Language of Advertising. – L., 1998.
2. Мамонтов А.С. Кросс-культурний аналіз: (лінгвострановедение в сфере рекламы): Учебное пособие. – М., 2002.
3. Чаган Н.Г. Реклама в социокультурном пространстве: традиция и современность // Маркетинг в России и за рубежом. – 2000. – № 2.
4. Лилова А.П. Введение в общую теорию перевода. – М., 2002.
5. Латышев Л.К. Курс перевода. – М., 1981.
6. Мутовнина М.А. Англоязычная научно-техническая реклама: стилистико-прагматический анализ. – М., 2001.

Summary

The article deals with stylistic peculiarities of advertisement translation. Translation of advertisement is one of the most complicated problems. The main attention is drawn to the choice of words and language techniques in advertising. The effect of advertisement is achieved due to the use of rhyme, rhythm, association, use of active verbs and imperatives. Very often the translation may be completely different from its original, because the systems of two languages, cultural and ethnic traditions differ very much.

К. С. Бондарчук

НОМІНАЦІЯ ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ В ГОВІРКАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Діалектизм вивчалися і продовжують досліджуватися багатьма мовознавцями, наслідком чого є створення діалектних словників, у яких зібрано й розтлумачено лексику одного діалекту або декількох діалектів однієї мови. Останнім часом у діалектній лексикології активізувалася увага до вивчення різних груп лексики. Серед них відзначимо дослідження Ф. Бабія “Побутова лексика говорів середнього басейну Горині (на матеріалі назв одягу, взуття та головних уборів)” (Ужгород, 1980); Л. Пономар “Назви одягу Західного Полісся” (Київ, 1997); колективну працю “Назви одягу та взуття Правобережного Полісся” (Житомир, 1997), у якій уміщені розділи “Назви одягу, взуття та білизни Правобережного Полісся” М. та О. Никончуків, “Словник назв одягу та взуття середньополіських і суміжних говірок” Г. Гримашевич (Житомир, 2002), значну кількість назв одягу та назв матеріалу, з якого виготовляють одяг, подано у словнику української народної термінології тканини і ткацтва Є. Шевченка “Українська народна тканини” (Житомир, 2002).

1972 року М. Грицак в Ужгородському держуніверситеті представив першу редакцію кандидатської дисертації “Історія української діалектної лексикографії”, про яку Й. Дзензелівський писав, що це була вартісна праця, бо “цією темою до Миколи Андрійовича фактично ніхто не займався [1, с.96]. Різні за обсягом матеріали з питань діалектології опублікували О. Горбач, М.Никончук, О.Никончук, О.Черепанова, Т.Марусенко, В.Прокопенко, Д.Брилінський та ін.

Метою цього дослідження є питання номінації предметів побутового вжитку, як-от: одяг, взуття, рослинний і тваринний світ, помешкання тощо, у тому числі слова нейтральні та експресивно забарвлені, представлені у “Словнику говорів Нижньої Наддніпрянщини” в 4-х томах В.А. Чабаненка (Запоріжжя, 1992).

Зупинимось на деяких номінаціях людини, які не просто називають, а й дають яскраву характеристику за зовнішнім виглядом (*берко* “тютхтій, вайло” [2, с.77]; *виргила*’ “велика незграбна людина” [2, с.162]; *кривець* “крива людина” [2, с.215]; *кривко*’ “кривоногий чоловік” [2, с.215]); за родом занять: (*ахтаге*’л “той, хто відповідає за провіант для чабанів” [2, с.52]; *ба йбар* “кашовар” [2, с.58]; *гала йда* “блукач, бурлака, бездомний чоловік” [2, с.216]; *торбе йник* “базарувальник, обвішаний торбами” [2, с.129]); за певними манерами: (*викабе*’ля “бундючна, чванлива людина” [2, с.150]; *зася дько* “той, хто довго сидить у гостях” [2, с.76]; *кахкоту*’н “той, що розкотисто регоче” [2, с.156]; *коло тник* “сварливий чоловік” [2, с.193]). Багато слів влучно передають ставлення людей одне до одного, даючи емоційну оцінку: іронічну через використання власних назв (*альо йша* “йолоп” [2, с.50]; *соло ха* “неуважна, забудькувата, неакуратна жінка” [2, 87]; *ха ва* “неуважна, незібрана жінка” [2, с.186]; *хома*’ “недоумкуватий, простакуватий чоловік” [2, с.197]), глузливо-зневажливу через виділення певної

негативної прикмети: *бе лебень* “дурень” [2, с.76]; *бабоню х* “ловелас” [2, с.54]; *багла й* “ледар, ледащо” [2, с.55]; *зачу ха* “неохайна людина” [2, с.82]; *тю хтя* “нікчема” [2, с.142]; лайливу (*анци бол* “чорт, диявол, сатана” [2, с.50]) тощо.

Влучними є назви функціональних приміщень, які точно вказують на їх призначення: *алкаго льня* “магазин, у якому продається горілка та вино” [2, с.63]; *земля йка* “літня кухня” [2, с.120]; *сапо ѓня* “шевська майстерня” [2, с.186]; *каби ця* “літня кухня” [2, с.221]; *сіна ѓ* “приміщення для зберігання сіна” [2, с.194]; *хала йник* “курінь, халабуда” [2, с.214].

Одна з найдавніших груп лексики – назви одягу та взуття, адже ці реалії супроводжують людину упродовж усього життя. Ця лексика представлена, зокрема, такими словами: назви одягу: *ба ска* “верхній короткополий жіночий одяг” [2, с.51]; *сподник* “кальсони” [2, с.183]; *кара сик* “короткий верхній жіночий і чоловічий одяг” [2, с.85]; *го луб* “довгий зимовий одяг на хутрі” [1, с.93]; *халабу да* “дуже широкий, завеликий верхній одяг” [2, с.191]; *халада йка* “верхній жіночий одяг на весну й осінь” [2, с.195]; назви взуття: *ге три* “усяке важке, грубе взуття” [2, с.84]; *ци бри* “туфлі на високому підборі” [2, с.201]; назви деталей одягу: *барцьо ѓски* “торочки навколо хустки” [2, с.58]; назви головних уборів: *копита йка* “кашкет військового крою” [2, с.142].

Достатньо велику групу діалектної лексики становлять номени на позначення предметів домашнього вжитку. Структурна організація цієї тематичної групи визначається такими підгрупами: продукти харчування (*андру ти* “пряники, печиво” [2, с.50]; *арбаже йка* “цибуля-сіянка” [2, с.50]; *арно вка* “пшениця тверда” [2, с.51]; *бала буха* “булочка, пампушка” [2, с.60]; *солоде ць* “цукор” [2, с.86]; *цве бик* “погано випечений коржик” [2, с.201]), причому останні два мають яскраво виражену семантику; знаряддя праці (*баштарма к* “дерев’яні тризубі вила” [2, с.70]; *чалпа* “велика ложка для витягування вареників” [2, с.208]); інші функціональні предмети побутового вжитку (*ариш й* “планка або палиця” [2, с.51]; *бе тик* “тазик” [2, с.78]; *сапе тик* “корзина” [2, с.55]; *сирове ць* “цегла-сирець” [2, с.63]; *сільні к* “матрац, набитий соломомою” [2, с.65]; *складничо к* “портмоне” [2, с.73]) тощо.

Чималу групу становлять слова-номінанти тварин, серед яких назви домашніх тварин (*авря к* “баран, залишений для розплоду” [2, с.47]; *мушта й* “кошлатий кінь” [2, с.297]; *це ця* “свиня, поросля” [2, с.204]); назви риб (*саладро й* “риба-верховодка” [2, с.53]; *чопик* “невеликий судак” [2, с.181]; *видни ха* “видра” [2, с.68]; *чаба к* “лящ” [2, с.207] та ін. Серед назв рослин виділимо слова з прозорою семантикою, які поряд з номінацією влучно характеризують предмет за формою (*баб ячий зуб* “рід рослини” [2, с.55]; *виту ха* “квасоля тичкова з витким стеблом” [2, с.172]; *гарбу зик* “кабачок” [2, с.220]; *тонкоко рка* “сорт динь, кавунів, огірків і т.п.” [2, с.128]; *уса тка* “пшениця, в якій колоски з остюками” [2, с.173]; *ца рська корона* “трав’яниста багаторічна рослина з родини лілійних” [2, с.201]) та слова нейтральні (*багаши йка* “рід дрібнопелюсткового бур’яну” [2, с.55]; *баргаро ни* “плоди черешні” [2, с.65]; *бата й* “городні овочі” [2, с.68]; *зімівни ця* “особливий сорт редиски” [2, с.101]; *картопля йка 1* “сорт дині” [2, с.153]; *картопля йка 2* “жоржина” [2, с.153]; *саду йка* “фруктове дерево” [2, с.53]; *тото йка* “шовковиця” [2, с.130]).

Дієслова-діалектизми виступають, переважно, на позначення фізичних дій людини, зокрема пов’язаних з виконанням домашньої роботи (*ба блять* “невміло, недоладно щось виготовляти” [2, с.54]; *байлува ть* “колоти тварин, різати” [2, с.58] або викликаних певними побутовими потребами (*вошколу нитися* “шукати один одному в голові вошей” [2, с.202]); на позначення певних форм спілкування (*байо дить* “розмовляти, говорити” [2, с.58]; *копитсува ть* “виявляти невдоволення, вередувати” [2, с.199]); а також на позначення явищ природи (*закандуба сить* “заволікатися хмарами” [2, с.33]) тощо.

У Словнику представлена не тільки лексика, а й діалектна фразеологія, яка ґрунтується на стереотипах етносвідомості, відображає матеріальне й духовне життя людини. Фразеологізми представлені фразеологічними зрощеннями, значення яких не впливає зі значень їх складових частин: *говорити на ви машку* “говорити, показуючи пальцями” [2, с.155]; *закацу бнути на ухна й/* “заклякнути від холоду” [2, с.36]; *був, та зди мився* “не стало когось” [2, с.97]; *чорт калі бирний* “зла, скажена, придуркувата людина” [2, с.142]; *во дить ко мпу* “приятелювати, дружити” [2, с.196]; *сітку сіткувати* “радитись, прикидати розумом” [Т.4, с.66]; *с кишки убільшики* “про щось дуже мале розміром” [2, с.145]; *підійнять хай* “почати кричати” [2, с.150]; фразеологічними єдностями – семантично неподільними сполуками, значення яких умотивоване значенням їх компонентів: *розвести база р* “довго не прибирати помешкання” [2, с.57]; *коме дія без картинок* “щось дуже цікаве, незвичайне, дивне” [2, с.153]; *герой у бабиній ко хті* “хвалько-боягуз” [2, с.207]; *тільки ко хта здулась* “дуже швидко” [2, с.207]; *сорочане ми ло* “господарське мило”; *угли витирать* “сидіти без діла” [2, с.187].

Оригінальною видається група слів, що вживаються у розмові дорослих із малими дітьми або мовлення самих дітей, наприклад: *беби* “спати”, *боті* “черевики, всяке взуття”, *вутя* “качка”, *копа* “картопля”.

Діалектні слова використовуються не тільки в усному мовленні, а й стали надбанням літературної мови, що є підставою стверджувати, що лексичний склад нової української літературної мови в основі своїй за походженням діалектний. Незважаючи на внормованість української мови, вона продовжує вбирати в себе лексичні діалектизми, хоч їх і відносять до периферійних лексичних елементів [3, с.69].

Цікаво спостерігати за мовою людей, мова яких формувалася в діалектному мовному середовищі і які в сучасних умовах послуговуються літературною мовою. При такому переході відбувається ніби втрата діалектних особливостей, але вони не зникають повністю. В. Жирмунський назвав їх примарними діалектними особливостями [4, с.80], які втрачаються мовцями різного віку по-різному. Перш за все, це стосується вимови м'яких і твердих приголосних (р-рь, л-ль, щ-щ, ч-чь), що надає мовленню індивідуальної специфічності і колориту.

Ця стаття не вичерпує усього багатства діалектної лексики, а є спробою дослідити тільки невелику частину особливостей великого лексичного пласту, репрезентованого у "Словнику говорів Нижньої Наддніпрянщини". Перспективними і цікавими для подальших досліджень є такі питання, як кількісне вираження лексичних діалектизмів за частинами мови; як представлені вони у творчості письменників – класиків і сучасників; репрезентативність діалектизмів у функціональних стилях сучасної української мови, а також у різних сферах життя (родинні стосунки, виробнича діяльність тощо); які типи лексичних значень вони охоплюють (синоніми, омоніми, пароніми, запозичення) тощо.

Діалектна лексика заслуговує на увагу, хоч вона, може, не зовсім благозвучна, часто суржикова, що спотворює мову, знищує її самобутність.

Але "діалектна мовна стихія триває і триватиме ще довго" [5, с.16], бо ще довго житиме літературну мову, залишатиметься її "могутнім стовбуром".

Джерела та література

1. Дзєндзелівський Й. Словник з Російки // Тиса. – 1993. – №1–2.
2. Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини: У 4 т. – Запоріжжя, 1992.
3. Матвіяс І. Діалектна лексика в академічному "Словнику української мови // Українська мова. – 2005. – № 4.
4. Жирмунський В.М. Национальный язык и социальные диалекты. – Ленинград, 1936.
5. Тищенко К. Поки живі українські діалекти – живе Україна // Дивослово. – 2002. – № 6.
6. Тумай Н. До питання лінгвоциду української мови // Жіночий світ. – 2003. – № 4.

Summary

The peculiarities of consumer goods presentation are investigated in this article. In particular, clothes, shoes and their elements, rooms, vegetable and animal world dealing with the man's life activity are also considered in it. The problem of stylistic differentiation has been solved here.

К. С. Бондарчук, В. К. Єршова

СТАН ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УМОВАХ ДВОМОВНОСТІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Тяжке і виснажливе багатосотрічне змагання українського народу за природне й невід'ємне право на власну мову й культуру, а також на науку, творену рідним словом, усе ще триває. Головні причини неповної усталеності сучасної української термінології мають позамовне походження.

Питання відповідності використовуваних термінів вимогам Держстандарту, а то й просто українському правопису досліджується багатьма науковцями. Зокрема традиційними стали міжнародні науково-практичні конференції «СловоСвіт», що проводяться «Львівською політехнікою» (їх уже відбулося 9), де розглядається сучасний стан термінології, теоретичні засади термінознавства, лексикографії та стандартизації термінів. Вагомий внесок у розв'язання цих проблем зробили Л. Полюга, Я. Гумницький, М. Кукляк, О. Лозинський, Б. Рицар та багато інших, результатом роботи яких стали словники з різних галузей знань, пропозиції щодо стандартизації термінології, обґрунтування надання переваги тим чи іншим термінам.

Розглядаючи деякі наукові статті, можна класифікувати хиби сучасних текстів:

- засмічення мови безпідставними запозиченнями, найчастіше російськими та англійськими;
- уживання термінів спеціальної та загальної лексики з порушенням питомої семантики;
- явище псевдосинонімії;
- порушення граматичних норм: категорії роду, уживання прийменників, дієприкметників, ступенювання прикметників тощо [1, с.3–4].

Особливо часто мовні невірності зустрічаємо в різноманітних статтях, методичних розробках, навіть у словниках, виданих на зросійщеній території Півдня України. З початку 90-х років ХХ ст. в українській термінології спостерігаємо намагання відновити національну ідентичність на лексичному, словотвірному, морфологічному та синтаксичному мовних рівнях. Мета нашої статті – проаналізувати деякі аспекти сучасного етапу розвитку української термінології, багато в чому різноспрямованого й неузгодженого процесу, виявити низку негативних рис, на які варто звернути увагу.

Давньою "хворобою" при творенні термінів є переклад не безпосередньо з оригіналу, а через російську мову, як-от: *запам'ятовуючий пристрій, записуючий пристрій* (з рос. запоминающее